

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

**Αρχαία Ελληνική Γραμματεία
Α΄ Γυμνασίου**

Θεματική ενότητα:

Ηροδότου, «Ιστορίες» Βιβλίο έβδομο [VII] 101-104

Τίτλος:

«Διάλογος Ξέρξης - Δημάρατου»

Συγγραφή: ΝΙΚΟΣ ΠΕΤΣΑΣ

Εφαρμογή: ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΣΤΑΜΟΣ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2015

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σεναρία και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Διάλογος Ξέρξη – Δημάρατου

Εφαρμογή σεναρίου

Θεόδωρος Στάμος

Δημιουργία σεναρίου

Νίκος Πέτσας

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία

Τάξη

Α΄ Γυμνασίου

Χρονολογία

Από 21.04.2015 έως 23.04.2015

Σχολική μονάδα

Γυμνάσιο Βυρώνειας Σερρών

Διδακτική / θεματική ενότητα

«Ηροδότου Ιστορίες»: 12^η ενότητα Διάλογος Ξέρξη – Δημάρατου VII 101-104.

Διαθεματικό

Ναι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

I. Φιλολογικής Ζώνης

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία (από μετάφραση)

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα [Γυμνάσιο]

Ιστορία

Νεοελληνική Λογοτεχνία

II. Άλλα γνωστικά αντικείμενα

Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή

Πληροφορική

Γεωγραφία

Χρονική διάρκεια

4 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: ιστολόγιο τάξης.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Προκειμένου να υλοποιηθεί η προτεινόμενη διδακτική προσέγγιση, οι μαθητές πρέπει να έχουν ασκηθεί στη συγκρότηση ομάδων. Επίσης, πρέπει να είναι εξοικειωμένοι με τη χρήση των ΤΠΕ (διερεύνηση στο διαδίκτυο, πλοήγηση σε λογισμικό). Ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι καθοδηγητικός και συμβουλευτικός. Ενθαρρύνει τους μαθητές, επιλύει απορίες, μεριμνά για την τήρηση της τάξης και την ομαλή πορεία διεξαγωγής του μαθήματος σύμφωνα με τον αρχικό προγραμματισμό. Ως αυτονόητη προϋπόθεση θεωρείται η εξοικειώσή του με τη χρήση των ΤΠΕ.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Νίκος Πέτσας: «Διάλογος Ξέρξη – Δημάρατου», Αρχαία Ελληνική Γραμματεία (από μετάφραση), «Ηροδότου Ιστορίες», Α΄ Γυμνασίου, 2013.

Το σενάριο αντλεί

-

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι μαθητές καλούνται να προσεγγίσουν τον διάλογο Ξέρξη – Δημάρατου όχι ως μία διήγηση γεγονότων που συνέβησαν αλλά ως έκθεση βασικών αρχών της φιλοσοφίας του Ηροδότου για την ιστορία. Στον διάλογο αυτό δίνεται ανάγλυφα η αντίθεση στη νοοτροπία των δύο κόσμων, Ελληνικού και Περσικού. Η συγκρότηση ομάδων από τους μαθητές, η ανάθεση συγκεκριμένων μικροεργασιών, η παρουσίαση των αποτελεσμάτων και η συζήτησή τους στην τάξη, και η αξιοποίηση των ΤΠΕ συντελούν στην ουσιαστική προσέγγιση του θέματος.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η ελευθερία νοείται ως ανεξαρτησία από κάθε καταναγκασμό, εσωτερικό (καταδυνάστευση του ανθρώπου από τα πάθη και τις αδυναμίες του, από τις προλήψεις και την άγνοια) και εξωτερικό (ωμή βία που ασκείται από τον κατακτητή, όταν μία χώρα υποδουλωθεί, από τον τύραννο που επιβάλλει μία αυταρχική μορφή διακυβέρνησης, από τους συνανθρώπους μας στις καθημερινές σχέσεις).

Οι νόμοι ρυθμίζουν τις αντιθέσεις της κοινωνικής ζωής με τον καθορισμό των υποχρεώσεων και των δικαιωμάτων κάθε πολίτη. Καθήκον όλων των πολιτών είναι η υπακοή στους νόμους, οι οποίοι εκφράζουν την κοινή βούληση και θεσπίζονται για το καλό του συνόλου.

Οι αρχαίοι Έλληνες τίμησαν πάνω από κάθε άλλο αγαθό την ελευθερία, διακρίνοντας το ελεύθερο από το δουλικό ήθος. Δεν δίστασαν πολλές φορές να θυσιάσουν και την ίδια τους τη ζωή για την περιφρούρηση και τη διάσωση του αγαθού της ελευθερίας. Παράλληλα, ο αυτοπεριορισμός που επιβαλλόταν στους πολίτες από την υπακοή στους νόμους συνιστούσε έκφραση της πραγματικής ελευθερίας του ατόμου, καθώς τον επέλεγε συνειδητά, για να υπηρετηθούν οι σκοποί της συλλογικής ζωής.

Η ελευθερία και οι νόμοι δεν αποτελούν έννοιες ξένες στους μαθητές, οι οποίοι καλούνται να τις εντοπίσουν στον λόγο του Δημάρατου και να επισημάνουν την απουσία τους στον λόγο του Ξέρξη. Επίσης, καλούνται να διαπιστώσουν τη διαχρονική παρουσία τους στους Έλληνες, συνδέοντας κατ' αυτό τον τρόπο το χθες με το σήμερα.

Πρόκειται για μία διαθεματική πρόταση διδασκαλίας, η οποία βασίζεται στη διδασκαλία σε ομάδες και υλοποιείται με εφαρμογή της λογικής του Σχεδιασμού (“Design”), όπως αυτό εννοείται από την προσέγγιση των *πολυγραμματισμών* και της *πολυτροπικότητας στην επικοινωνία* (Cope & Kalantzis 2000, Kalantzis & Cope 2008, Kress & van Leeuwen 2001). Ο ρόλος του καθηγητή είναι υποβοηθητικός και εμπνευστικός στο πλαίσιο της *ζώνης της επικείμενης ανάπτυξης* των μαθητών, όπως αυτή διατυπώθηκε από τον Βιγκότσκι (Βιγκότσκι, 1988). Οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες, επιτελούν διαφορετικούς ρόλους, διερευνούν και ανακαλύπτουν τη γνώση σε ανοιχτό περιβάλλον μάθησης, ενώ διαμορφώνουν ένα τελικό προϊόν που συνιστά έναν νέο ψηφιακό πόρο, ο οποίος μπορεί να αναρτηθεί στο διαδίκτυο. Κινούμαστε περισσότερο στον χώρο της *αόρατης παιδαγωγικής πρακτικής* (= έμφαση στην πρωτοβουλία των μαθητών, στον διαφορετικό ρόλο των διδασκόντων) παρά της *ορατής παιδαγωγικής πρακτικής* (=έμφαση στη μετάδοση της γνώσης) (βλ. Κουτσογιάννης & Αλεξίου 2012, 15-16). Δίνεται έμφαση στην ουσιαστική επικοινωνία και συνεργασία των μαθητών για την παραγωγή της γνώσης παρά στη μονόπλευρη μετάδοσή της από τον διδάσκοντα. Πραγματοποιείται στο σχολικό εργαστήριο.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις πρότυπα, στάσεις ζωής

Επιδιώκεται οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- Να γνωρίσουν την αντιπαράθεση του ασιατικού με τον ελληνικό κόσμο σε επίπεδο πολιτικό-πολιτειακό και σε πολιτιστικό-ιδεολογικό.

- Να εμβαθύνουν στη σημασία της ελευθερίας και των νόμων για τη ζωή του ανθρώπου.
- Να θυμηθούν από την ιστορία τους συνεχείς αγώνες των Ελλήνων για την προάσπιση της ελευθερίας τους.
- Να συνειδητοποιήσουν πως ελευθερία δεν σημαίνει ασυδοσία αλλά εκούσια συμμόρφωση προς τις επιταγές των νόμων.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Επιδιώκεται οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- Να έρθουν σε μία πρώτη, έστω και σύντομη, επαφή με τη γλώσσα του Ηρόδοτου μέσω των αναφορών στο πρωτότυπο.
- Να αξιολογήσουν τη χρήση του διαλόγου ως αφηγηματικής τεχνικής από τον Ηρόδοτο.
- Να διαπιστώσουν και να τεκμηριώσουν τη σύνδεση του ύφους του λόγου του Ξέρξη και του Δημάρατου με τη σκιαγράφηση του χαρακτήρα τους.

Γραμματισμοί

Επιδιώκεται οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- Στα πλαίσια του *κριτικού γραμματισμού* να μπορούν να εκτιμήσουν την αξία των νόμων και της ελευθερίας στον κόσμο που τους περιβάλλει.
- Στα πλαίσια το *νέου γραμματισμού* να ενσωματώσουν εργαλεία των ΤΠΕ στον *Σχεδιασμό* τους και να εξοικειωθούν με τη χρήση και τη σημασία του νέου περιβάλλοντος γνώσης τόσο για την κατανόηση του κόσμου, όσο και για την έκφραση των ατομικών τους, κοινωνικών ταυτοτήτων.

Διδακτικές πρακτικές

Επιμέρους στόχοι ως προς τη μαθησιακή διαδικασία

Με τις διδακτικές πρακτικές του συγκεκριμένου σεναρίου επιδιώκεται, αφενός, σε επίπεδο δεξιοτήτων:

- Να ασκηθούν οι μαθητές στην παρουσίαση του ήθους των προσώπων του διαλόγου, αξιοποιώντας στοιχεία του κειμένου.
- Να αναπτύξουν δεξιότητες ομαδοσυνεργατικής μάθησης.
- Να καλλιεργήσουν δεξιότητες αναφορικά με τη χρήση των ΤΠΕ, τη συνδυαστική σκέψη, την ανάληψη ρόλων, την άσκηση της προφορικότητας.

και, αφετέρου, σε επίπεδο στάσεων:

- Να διακρίνουν στο κείμενο αξίες που προβάλλει καθένας από τους δύο συνομιλητές: υλική ισχύς και δεσποτισμός από τη μια, αρετή, ελευθερία και νόμος από την άλλη, ώστε να είναι σε θέση να ερμηνεύουν τη δράση των προσώπων, και να τις παραβάλλουν με σύγχρονες στάσεις και συμπεριφορές.
- Να αντιληφθούν ότι τα λογοτεχνικά κείμενα δεν αποτελούν πιστή αναπαράσταση της πραγματικότητας.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Ως αφετηρία θα μπορούσαν να θεωρηθούν η διαχρονική αξία της έννοιας της ελευθερίας, ο συσχετισμός της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας και πιο συγκεκριμένα των «Ιστοριών» του Ηροδότου, με γνώσεις για τον αρχαίο και τον σύγχρονο κόσμο, αξιοποιώντας τον νέο, αλλά και τον κριτικό γραμματισμό που προσφέρουν οι ΤΠΕ.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Η συγκεκριμένη ενότητα του σχεδίου διδασκαλίας που προτείνεται εδώ και ο τρόπος προσέγγισής της βρίσκονται σε πλήρη συμβατότητα με τη συλλογιστική του [ΔΕΠΠΣ](#) και [ΑΠΣ](#) του μαθήματος της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας από μετάφραση στο Γυμνάσιο, διότι:

- Ανταποκρίνονται σε εκείνες τις επιδιώξεις του ΑΠΣ, που αφορούν την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο ερμηνεύει ο Ηρόδοτος το ιστορικό γεγονός της σύγκρουσης Ελλήνων και Περσών.
- Συμβάλλουν στην κατανόηση του χώρου στον οποίο συμβαίνουν τα γεγονότα και του χρόνου κατά τον οποίο εξελίσσονται.
- Συντελούν στην ανίχνευση των πυρήνων του έργου, δηλαδή διερευνούν τις αντιλήψεις που προκύπτουν από το έργο σχετικά με τα ανθρώπινα, όπως είναι η έννοια της «ύβρεως», και τους τρόπους με τους οποίους αυτές οι αντιλήψεις δημιουργούν συνοχή στο έργο.
- Προσφέρονται για την κατανόηση της ιστοριογραφικής αντίληψης του Ηροδότου, δηλαδή του τρόπου με τον οποίο ερμηνεύει το ιστορικό γεγονός της σύγκρουσης ανάμεσα στους Έλληνες και τους Πέρσες, και για την εκτίμηση τόσο της πρώτης απόπειρας καταγραφής οικουμενικής ιστορίας και του ανθρωποκεντρικού της χαρακτήρα, όσο και της σύνδεσης της πολεμικής σύγκρουσης με την αντιπαράθεση του ασιατικού με τον ελληνικό κόσμο και λόγο: πολιτική-πολιτειακή, πολιτιστική-ιδεολογική σύγκρουση.
- Βοηθούν στην εκτίμηση της αφηγηματικής τέχνης του Ηροδότου και στην αντίληψη της λογοτεχνικής αξίας του έργου.
- Φέρνουν τους μαθητές σε μία πρώτη έστω και σύντομη επαφή με τη γλώσσα του Ηροδότου μέσω των αναφορών στο πρωτότυπο.
- Αποτελούν πρόσφορο πεδίο αξιοποίησης διαφορετικών, εναλλακτικών υποστηρικτικών υλικών της αρχαίας ιστοριογραφίας, όπως είναι οι ΤΠΕ και το διαδίκτυο.
- Ανταποκρίνονται στην ανάγκη εφαρμογής σύγχρονων τεχνικών διδασκαλίας και μάθησης, όπως είναι η ομαδοσυνεργατική προσέγγιση του κειμένου.
- Προσφέρονται για διαθεματική, διεπιστημονική προσέγγιση μέσα από τα άλλα μαθήματα, όπως την Ιστορία, τη Λογοτεχνία, τη Γεωγραφία κ.ά.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Εξυπηρετείται η ανάπτυξη υψηλού επιπέδου γνωστικών δεξιοτήτων, όπως η επίλυση προβλήματος, η αντιμετώπιση του θέματος από διαφορετικές οπτικές γωνίες, η επικοινωνία και η συνεργασία, καθώς και η μαθητική δημιουργία σε ένα περιβάλλον κριτικής μάθησης.

Αξιοποιούνται διαδικτυακές πηγές και άλλοι ψηφιακοί πόροι.

Χρησιμοποιήθηκαν οι παρακάτω τεχνολογίες:

- διαδίκτυο
- λογισμικά επεξεργασίας κειμένου και παρουσιάσεων
- ιστολόγιο

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Αρχαία Ελληνικά (ΜΤΦΡ.) Ομηρικά Έπη Οδύσσεια (Α Γυμνασίου) -

[2η Ενότητα: α 26-108/<22-95>](#)

Ηρόδοτου Ιστορίες Α΄ Γυμνασίου:

[Ενότητα 12^η: Διάλογος Ξέρξη – Δημάρατου, VII 101-104](#)

[Βιβλίο Εκπαιδευτικού](#)

Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας (Α-Β-Γ Γυμνασίου)

1. Ηρόδοτος (περίπου 485-425 π.Χ.)

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Καβάφης, Κ. Π. [«Ο Δημάρατος»](#). Στο Ποήματα: 1897-1933. 1984Επιμ. Γ. Π. Σαββίδης. Αθήνα: Ίκαρος. [πηγή: Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού].

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Λογισμικό

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο: [Ηρόδοτου Ιστορίες Α΄ Γυμνασίου](#). [Εφαρμογή υποστηρικτικού υλικού].

Ιστοσελίδες

[Ηρόδοτος \(περίπου 485 - 425 π.Χ.\)](#). [πηγή: «Ελληνικός Πολιτισμός»: Ιστοχώρος του Γ. Παπαθανασίου - Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο].

[Free Open eClass](#) [Ελεύθερα διαθέσιμη Πλατφόρμα Ασύγχρονης Τηλεκπαίδευσης].

[KLEEJA](#) [Λογισμικό ελεύθερης ανάρτησης].

-[Persian empire](#). [πηγή: The Herodotus Website]

Διδακτική πορεία / στάδια / φάσεις

A' Φάση

(1 διδακτική ώρα, σχολική τάξη)

Ο φιλόλογος διάβασε το κείμενο στους μαθητές και ακολούθησαν οι απορίες τους, καθώς και οι ερωτήσεις του διδάσκοντος σχετικά με το περιεχόμενο του κειμένου, ώστε οι μαθητές να το κατανοήσουν. Στη συνέχεια, δόθηκε λίγος χρόνος στους μαθητές ώστε να χωριστούν μόνοι τους σε οκτώ ομάδες των τριών ατόμων. Ειδοποιήθηκαν ότι την επόμενη μέρα θα συναντηθούμε στο εργαστήριο των υπολογιστών, όπου θα ακολουθήσει εργασία σε ομάδες.

B' Φάση

(2 διδακτικές ώρες, εργαστήριο υπολογιστών)

Οι μαθητές βρίσκονται στο εργαστήριο των υπολογιστών και εργάζονται με Φύλλα Εργασίας που ήταν αναρτημένα στο ιστολόγιο της τάξης τους. Έγινε προσπάθεια να ολοκληρωθούν οι δραστηριότητες σε μία διδακτική ώρα, κάτι όμως που δεν ήταν εφικτό. Ωστόσο, είχε υπάρξει μέριμνα ώστε να διατεθεί και δεύτερη ώρα, εάν παρουσιαζόταν ανάγκη, κάτι που τελικά έγινε. Ειδικότερα, εργάστηκαν οι εξής ομάδες:

Πρώτη ομάδα Ψυχολόγων (Φύλλο Εργασίας 1): Ανέλαβαν να χαρακτηρίσουν τον Ξέρξη με βάση στοιχεία του κειμένου. Η ομάδα δεν κατάφερε να συνεργαστεί.

Έτσι, δεν μπόρεσε να απαντήσει με πληρότητα στη δραστηριότητα που της είχε ανατεθεί.

Δεύτερη ομάδα Ψυχολόγων (Φύλλο Εργασίας 2): Ανέλαβαν να χαρακτηρίσουν τον Δημάρατο με βάση στοιχεία του κειμένου. Η ομάδα δεν αντιμετώπισε προβλήματα. Κατάφερε να χαρακτηρίσει τον Δημάρατο και να αιτιολογήσει τις σκέψεις της. Ίσως, θα μπορούσε να λάβει περισσότερο υπόψη της το ποίημα του Καβάφη που της είχε δοθεί ως βοηθητικό στοιχείο.

Πρώτη ομάδα Φιλολόγων (Φύλλο Εργασίας 3): Ανέλαβαν να αξιολογήσουν τη χρήση του διαλόγου ως αφηγηματικής τεχνικής του Ηροδότου στη συγκεκριμένη ενότητα. Σε γενικές γραμμές η ομάδα κατέγραψε την άποψή της αρκετά καλά. Σίγουρα, είχε τη δυνατότητα να αναπτύξει περισσότερο τις σκέψεις της.

Δεύτερη ομάδα Φιλολόγων (Φύλλο Εργασίας 4): Ανέλαβαν, αφενός, να σχολιάσουν τη θέση του διαλόγου στο έργο του Ηροδότου και, αφετέρου, να εξηγήσουν την επιλογή του Δημάρατου ως συνομιλητή του Ξέρξη. Η ομάδα προσέγγισε αρκετά καλά τα ζητούμενα. Θα μπορούσε, βέβαια, να αιτιολογήσει καλύτερα την επιλογή του Δημάρατου ως συνομιλητή του Ξέρξη.

Πρώτη ομάδα Πολιτικών Επιστημόνων (Φύλλο Εργασίας 5): Ανέλαβαν να ανιχνεύσουν στο κείμενο, σημειώνοντας τις αντίστοιχες λέξεις και φράσεις, στοιχεία που αφορούν την πολιτική ιδεολογία του ασιατικού/περσικού κόσμου. Αφού εξηγήθηκε στους μαθητές η έκφραση «πολιτική ιδεολογία», απάντησαν στη δραστηριότητά τους. Θα μπορούσαν να εμβαθύνουν περισσότερο.

Δεύτερη ομάδα Πολιτικών Επιστημόνων (Φύλλο Εργασίας 6): Ανέλαβαν να ανιχνεύσουν στο κείμενο, σημειώνοντας τις αντίστοιχες λέξεις και φράσεις, στοιχεία που αφορούν την πολιτική ιδεολογία του ελληνικού/σπαρτιατικού κόσμου. Αφού εξηγήθηκε στους μαθητές η έκφραση «πολιτική ιδεολογία», απάντησαν αρκετά καλά στο ερώτημά τους.

Ομάδα Γεωγράφων (Φύλλο Εργασίας 7): Ανέλαβαν να εντοπίσουν στον χάρτη τα γεωγραφικά ονόματα που αναφέρονται στην περίληψη των προηγούμενων κεφαλαίων του έβδομου βιβλίου του Ηροδότου, αλλά και στα κεφ. 101-104, να προσδιορίσουν την έκταση της περσικής αυτοκρατορίας σε σχέση με την Ελλάδα και να παρουσιάσουν την πορεία του Ξέρξη από τα Σούσα ως τον Δορίσκο. Επίσης, κλήθηκαν να συγκρίνουν την έκταση της περσικής αυτοκρατορίας με την αντίστοιχη της Ελλάδας και, λαμβάνοντας υπόψη και τα αριθμητικά στοιχεία του κειμένου της ενότητας, να καταγράψουν τα συμπεράσματά τους.

Η ομάδα αντιμετώπισε αρκετά προβλήματα, καθώς δεν είχε γίνει κατανοητό από την εκφώνηση της δραστηριότητας τι ακριβώς έπρεπε να κάνουν οι μαθητές. Τελικά, μετά από διευκρινήσεις που τους δόθηκαν κατάφεραν να ανταποκριθούν αρκετά καλά στην αποστολή τους.

Ομάδα «Σύγκρισης» (Φύλλο Εργασίας 8): Ανέλαβαν να μελετήσουν το Παράλληλο κείμενο της ενότητας του σχολικού βιβλίου και, στη συνέχεια, να εντοπίσουν τα χαρακτηριστικά των δύο κόσμων, ελληνικού και περσικού, όπως προκύπτουν από τα κείμενα, και να τα συσχετίσουν με τα χαρακτηριστικά που προκύπτουν από τον διάλογο Ξέρξη – Δημάρατου. Δεν παρουσιάστηκαν δυσκολίες. Κατάφεραν να ανταποκριθούν αρκετά καλά στα ζητούμενα.

Όλες οι ομάδες χρησιμοποίησαν λογισμικό ελεύθερης ανάρτησης, για να «ανεβάσουν» τις εργασίες τους. Κατόπιν, επικόλλησαν τον Ενιαίο Εντοπιστή Πόρων (URL) της εργασίας τους ως σχόλιο στο ιστολόγιο, όπου ήταν αναρτημένα τα Φύλλα Εργασίας.

Γ΄ Φάση

(1 διδακτική ώρα, σχολική τάξη)

Οι μαθητές μέσω του εκπροσώπου τους παρουσίασαν στην ολομέλεια τις εργασίες τους. Ακολούθησε αυτοκριτική κάθε ομάδας και στη συνέχεια η κριτική των άλλων ομάδων για την κάθε εργασία που παρουσιαζόταν. Το κλίμα ήταν ευχάριστο και οι

παρατηρήσεις των μαθητών αρκετά εύστοχες. Η αξιολόγηση από τον διδάσκοντα αφορούσε κυρίως τον τρόπο που εργάστηκε η κάθε ομάδα, το έργο που παρήγαγε και την υλοποίηση των στόχων που είχαν τεθεί. Διορθώθηκαν κάποια ορθογραφικά και εκφραστικά λάθη και στο τέλος ο διδάσκων ανέλαβε να αναρτήσει τις απαντήσεις τους στην [ηλεκτρονική τάξη τους](#). Ακολούθησε ανακεφαλαίωση της ενότητας, κατά την οποία τονίστηκε η αντιπαράθεση μεταξύ των δύο κόσμων, των Περσών της απολυταρχίας και της υπερβολής, και των Ελλήνων του μέτρου και της ελευθερίας.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φύλλο Εργασίας 1

Η αποστολή σας είναι **να χαρακτηρίσετε** τον Ξέρξη με βάση συγκεκριμένα στοιχεία του κειμένου, δηλαδή να εντοπίσετε στο κείμενο στοιχεία που αφορούν τις στάσεις, τις σκέψεις, τις δράσεις, τα συναισθήματα, τις αξίες, τις ιδέες και τη συμπεριφορά του. Προσέξτε, για παράδειγμα, τη διπλή επανάληψη του χρονικού επιρρήματος «τόρα» στην αρχή του κεφαλαίου 101 και το διπλό γέλιο του Ξέρξη (κεφ. 103 και 105) μετά τα λόγια του Δημάρατου. Χρησιμοποιήστε ένα πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου.

Βοηθητικά στοιχεία

Επισκεφτείτε το λογισμικό του μαθήματος στο Ψηφιακό Σχολείο και διαβάστε [ορισμένα αποσπάσματα](#) από το έβδομο βιβλίο των «Ιστοριών» του Ηροδότου, κυρίως σχετικά με τη ζεύξη του Ελλησπόντου και το μαστίγωμα της θάλασσας, για να σχηματίσετε μια πρώτη εντύπωση για τον χαρακτήρα του Πέρση βασιλιά.

Φύλλο Εργασίας 2

Η αποστολή σας είναι **να χαρακτηρίσετε** τον Δημάρατο με βάση συγκεκριμένα στοιχεία του κειμένου, δηλαδή να εντοπίσετε στο κείμενο στοιχεία που αφορούν τις στάσεις, τις σκέψεις, τις δράσεις, τα συναισθήματα, τις αξίες, τις ιδέες και τη συμπεριφορά. Προσέξτε, για παράδειγμα, την εναρκτήρια ερώτησή του στον Ξέρξη (κεφ. 101), πώς αντιμετωπίζει την πρόκληση που του απηύθυνε στο κεφ. 103 ο Πέρσης βασιλιάς και τον τρόπο με τον οποίο σταματά τη συζήτηση με τον Ξέρξη στο τέλος του κεφ. 104. Χρησιμοποιήστε ένα πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου.

Βοηθητικά στοιχεία

Επισκεφτείτε το Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού και διαβάστε το ποίημα του Κ. Π. Καβάφη «Ο Δημάρατος», για να σχηματίσετε καλύτερα μια γνώμη για τον Δημάρατο.

Φύλλο Εργασίας 3

Η αποστολή σας είναι να **αξιολογήσετε** τη χρήση του διαλόγου ως αφηγηματικής τεχνικής του Ηρόδοτου στη συγκεκριμένη ενότητα, δηλαδή να σχολιάσετε γιατί ο Ηρόδοτος δεν διατυπώνει στην ενότητα αυτή τις σκέψεις του σε ευθύ λόγο, αλλά αντίθετα χρησιμοποιεί τον διάλογο, μια τεχνική μη αναμενόμενη για ιστορικό κείμενο. Χρησιμοποιήστε ένα πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου.

Βοηθητικά στοιχεία

Θυμηθείτε όσα διδαχτήκαμε για τον διάλογο ως αφηγηματική τεχνική στην «Οδύσσεια».

Φύλλο Εργασίας 4

Η αποστολή σας είναι, αφενός, να σχολιάσετε τη θέση του συγκεκριμένου διαλόγου στο έργο του Ηροδότου, δηλαδή **να αξιολογήσετε** πόσο σημαντικός είναι και, αφετέρου, **να εξηγήσετε** την επιλογή του Δημάρατου ως συνομιλητή του Ξέρξη, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι είναι Λακεδαιμόνιος και όχι Πέρσης. Προσέξτε ιδιαίτερα [το σχόλιο 17 στο κεφ. 104](#) του σχολικού εγχειριδίου. Χρησιμοποιήστε ένα πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου.

Φύλλο Εργασίας 5

Η αποστολή σας είναι να **εντοπίσετε** [στο κείμενο](#) και να **καταγράψετε**, με βάση συγκεκριμένες λέξεις και φράσεις, στοιχεία που αφορούν την πολιτική ιδεολογία του ασιατικού/ περσικού κόσμου. Προσέξτε, για παράδειγμα, την αναφορά του Ξέρξη στους αριθμούς και το μαστίγιο στο κεφάλαιο 103. Χρησιμοποιήστε ένα πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου.

Βοηθητικά στοιχεία

Επισκεφτείτε τον ιστοχώρο «Ελληνικός Πολιτισμός» και διαβάστε το κεφάλαιο σχετικά με [τις ιδέες](#) του Ηροδότου.

Φύλλο Εργασίας 6

Η αποστολή σας είναι να εντοπίσετε στο κείμενο και να καταγράψετε, με βάση συγκεκριμένες λέξεις και φράσεις, στοιχεία που αφορούν την πολιτική ιδεολογία του ελληνικού/ σπαρτιατικού κόσμου. Προσέξτε, για παράδειγμα, την αναφορά του Δημάρατου στην αρετή (κεφ. 102) και τον νόμο (κεφ. 104). Χρησιμοποιήστε ένα πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου.

Βοηθητικά στοιχεία

Επισκεφτείτε τον ιστοχώρο «Ελληνικός Πολιτισμός» και διαβάστε το κεφάλαιο σχετικά με τις ιδέες του Ηροδότου.

Φύλλο Εργασίας 7

Η αποστολή σας είναι **να εντοπίσετε** στον χάρτη τα γεωγραφικά ονόματα που αναφέρονται στην [περίληψη](#) των προηγούμενων κεφαλαίων του έβδομου βιβλίου του Ηροδότου αλλά και [στα κεφάλαια 101-104](#) (π.χ. Θερμοπύλες, Αίγυπτος, Μαραθώνας, Ελλήσποντος, Αθήνα, Σάρδεις, Δορίσκος, Σπάρτη), **να προσδιορίσετε** την έκταση της περσικής αυτοκρατορίας σε σχέση με την Ελλάδα ([χάρτης 1](#), στη σελ. 41 του σχολικού βιβλίου) και **να παρουσιάσετε** την πορεία του Ξέρξη από τα Σούσα ως τον Δορίσκο ([χάρτης 2](#), στη σελ. 57 του σχολικού βιβλίου). Επίσης, **να συγκρίνετε** την έκταση της περσικής αυτοκρατορίας με την αντίστοιχη της Ελλάδας και, λαμβάνοντας υπόψη και τα αριθμητικά στοιχεία του κειμένου της ενότητας, **να καταγράψετε** τα συμπεράσματά σας για τη δυσκολία που παρουσιάζει η πορεία του Ξέρξη προς την Ελλάδα. Χρησιμοποιήστε ένα λογισμικό της επιλογής σας.

Βοηθητικά στοιχεία

Επισκεφτείτε την ιστοσελίδα [Herodotus Website](#) και εντοπίστε τον χάρτη της περσικής αυτοκρατορίας.

Φύλλο Εργασίας 8

Η αποστολή σας είναι, αφού διαβάσετε την ιστορία του Σπερθία και του Βούλη («[Παράλληλο κείμενο](#)»), **να εντοπίσετε** τα χαρακτηριστικά των δύο κόσμων, ελληνικού και περσικού, όπως προκύπτουν από τα κείμενα, και **να τα συσχετίσετε** με τα χαρακτηριστικά που προκύπτουν από το διάλογο Ξέρξη - Δημάρατου. Χρησιμοποιήστε ένα λογισμικό της επιλογής σας.

Βοηθητικά στοιχεία

Μελετήστε το κεφάλαιο «[Οι ιδέες του Ηροδότου](#)» από το βιβλίο της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας Α΄, Β΄, Γ΄, Γυμνασίου.

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Θα μπορούσε το σενάριο να μετασηματιστεί στα πλαίσια μιας διαθεματικής εργασίας με θέμα την έννοια της ελευθερίας, όπως υποδεικνύεται στο σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 68. Σε αυτήν την περίπτωση οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και κατευθύνονται σε συγκεκριμένες ιστοσελίδες για την αναζήτηση υλικού σχετικά με την ελευθερία σε άλλα χωρία των «Ιστοριών» του Ηροδότου, σε άλλα ποιητικά και πεζά κείμενα της αρχαιοελληνικής και νεοελληνικής λογοτεχνίας, σε δημοσιογραφικά κείμενα με αφορμή κάποιο γεγονός της επικαιρότητας κ.λπ. Μία όμως τέτοιου είδους προσέγγιση στη συγκεκριμένη ενότητα του Ηροδότου θα παρουσίαζε αισθητές αποκλίσεις από τους διδακτικούς στόχους που καταγράφονται στο Βιβλίο Εκπαιδευτικού, σελ. 67, θα προϋπέθετε τη διάθεση περισσότερων διδακτικών ωρών στη συγκεκριμένη ενότητα (στο Βιβλίο Εκπαιδευτικού, σελ. 9, υποδεικνύεται η διάθεση μίας μόνο διδακτικής ώρας) και θα παρουσίαζε αυξημένο βαθμό δυσκολίας, οπότε θα ήταν προτιμότερο η συγκεκριμένη διαθεματική προσέγγιση να ανατεθεί στους μαθητές ως κατ' οίκον εργασία. Η παραπάνω εκδοχή δεν υιοθετήθηκε από τον διδάσκοντα που εφάρμοσε το σενάριο.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το σενάριο υλοποιήθηκε αρκετά εύκολα. Δεν παρουσιάστηκαν ιδιαίτερες δυσκολίες στους μαθητές ούτε προέκυψαν προβλήματα. Το γεγονός ότι τα Φύλλα Εργασίας ήταν οκτώ βοήθησε στην επιτυχή εφαρμογή του σεναρίου, καθώς οι ομάδες που σχηματίστηκαν ήταν ολιγομελείς, με αποτέλεσμα να εργάζονται όλοι οι μαθητές. Το περιεχόμενο των Φύλλων Εργασίας δε θα μπορούσε να θεωρηθεί δύσκολο, αφού τα ζητούμενά τους ανταποκρίνονταν σε παιδιά αυτής της ηλικίας.

Προτιμήθηκε να αφαιρεθεί από το 8ο Φύλλο Εργασίας η δραστηριότητα για την ανάδειξη του θεατρικού στοιχείου του διαλόγου, όπως ήταν η πρόταση του συντάκτη του σεναρίου, διότι δεν υπήρχε ο απαιτούμενος χρόνος για πρόβες, ώστε οι μαθητές

να προχωρήσουν στη δραματοποίηση του κειμένου. Στη θέση της προστέθηκε η ερώτηση που προτείνεται στο τέλος της ενότητας του σχολικού βιβλίου, καθώς κρίθηκε χρήσιμο μία ομάδα να ασχοληθεί με τη σύγκριση του περσικού και του ελληνικού κόσμου, καθώς κάτι τέτοιο θα έδινε το έναυσμα, για να ακολουθήσει σχετική συζήτηση αλλά και ανακεφαλαίωση της συγκεκριμένης ενότητας του σχολικού βιβλίου. Επίσης, δε χρησιμοποιήθηκαν όλες οι ιστοσελίδες που προτεινόταν στην αρχική εκδοχή του σεναρίου, διότι κρίθηκε ότι έτσι εξυπηρετούνταν καλύτερα το έργο των μαθητών. Άλλωστε, δεν υπήρχε περίπτωση να μην ολοκληρωθεί το σενάριο στην συγκεκριμένη χρονική στιγμή, καθώς βρισκόμαστε στο τέλος της σχολικής περιόδου.

Ωστόσο, εκείνο που πρέπει να τονιστεί είναι ότι οι μαθητές δεν είχαν διδαχτεί άλλες ενότητες - πλην της εισαγωγής - πριν από τη συγκεκριμένη, καθώς δεν υπήρχε διαθέσιμος διδακτικός χρόνος για τη διδασκαλία των «Ιστοριών» του Ηροδότου. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, αφενός, να μην έχουν εξοικειωθεί με το ύφος του Ηροδότου ως ιστορικού και, αφετέρου, με τις ιδέες του που διακατέχουν το έργο του. Η γνώμη του γράφοντος είναι ότι, εάν είχαν ασχοληθεί οι μαθητές και με άλλες ενότητες του σχολικού βιβλίου, θα είχαν καλύτερα αποτελέσματα κατά την εφαρμογή του σεναρίου.

Τέλος, θα μπορούσε να αναφερθεί ότι η συγκεκριμένη ενότητα προσφέρεται για συζήτηση και προβληματισμό αναφορικά με το θέμα της ελευθερίας και τον ρόλο του νόμου, καθώς πρόκειται για έννοιες, οι διαστάσεις των οποίων δεν είναι απόλυτα σαφείς για τους μαθητές αυτής της ηλικίας.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιγκότσκι, Λ. 1988. *Σκέψη και Γλώσσα*. Αθήνα: Γνώση.

Cope, B. & M. Kalantzis. (eds). 2000. *Multiliteracies. Literacy Learning and the Design of Social Futures*. London: Routledge.

Kalantzis, M. & B. Cope. 2008. *Νέα Μάθηση. Μετασχηματιστικοί Σχεδιασμοί για την Παιδαγωγική και την Αξιολόγηση.*

<http://neamathisi.com/learning-by-design/>.

Κουτσογιάννης, Δ. & Μ. Αλεξίου. 2012. Μελέτη για τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την εφαρμογή σεναρίων και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων για τη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση *Μελέτη στο πλαίσιο της Δράσης 62 (Π.3.1.3)*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
<http://www.greeklanguage.gr/aboutdigitalschool>.

Kress, G. & T. Van Leeuwen. 2001. *Multimodal Discourse: The Modes and Media of Contemporary Communication*. London. Arnold.

[24-04-2015].